

Ελληνική Δημοκρατία
Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό
Ίδρυμα Ηπείρου

Μαθησιακές Δυσκολίες: δυσλωσσία και πολυγλωσσικό περιβάλλον

Ενότητα 2: Χαρακτηριστικά, αιτιοπαθογένεια, συννοσορότητα και παρεμβάσεις μαθησιακών δυσκολιών

Ζακοπούλου Βικτωρία

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Τμήμα Λογοθεραπείας

Μαθησιακές Δυσκολίες: δυσλωσσία και πολυγλωσσικό περιβάλλον

Ενότητα 2: Χαρακτηριστικά, αιτιοπαθογένεια, συννοσηρότητα και παρεμβάσεις Μ.Δ.

Ζακοπούλου Βικτωρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Ιωάννινα, 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο ΤΕΙ Ηπείρου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σκοποί ενότητας (1 από 2)

Στο τέλος της ενότητας οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν :

- Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά των μαθησιακών δυσκολιών
- σε ποιους τομείς παρουσιάζουν δυσκολίες τα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες
- Γενετικά και νευροφυσιολογικά αίτια των μαθησιακών διαταραχών

Σκοποί ενότητας (2 από 2)

- Συννοσυσρότητα των μαθησιακών δυσκολιών με ψυχικές, συναισθηματικές και συμπεριφορικές διαταραχές
- τι είδους παρεμβάσεις μπορούν να γίνουν σε παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες

Περιεχόμενα ενότητας (1 από 2)

1. Χαρακτηριστικά μαθησιακών δυσκολιών
2. Μαθησιακές δυσκολίες και νευροφυσιολογικοί παράγοντες
3. Μαθησιακές δυσκολίες και γενετικοί παράγοντες

Περιεχόμενα ενότητας (2 από 2)

4. Μαθησιακές δυσκολίες και ψυχικές διαταραχές
5. Συννοσηρότητα
6. Παρέμβαση σε διαταραχές μάθησης και ψυχικές διαταραχές

**Χαρακτηριστικά, αιτιοπαθογένεια,
συννοσυρότητα και παρεμβάσεις μαθησιακών
δυσκολιών**

Χαρακτηριστικά μαθησιακών δυσκολιών: (1 από 6)

α) **δεν είναι** κυρίως το αποτέλεσμα

✓ μιας δυσλειτουργίας της όρασης,

✓ ακοής,

✓ φυσικής ανικανότητας,

✓ νοητικής καθυστέρησης,

✓ πρωταρχικής συναισθηματικής διαταραχής

✓ ή πολιτισμικής διαφοράς

Χαρακτηριστικά μαθησιακών δυσκολιών: (2 από 6)

- β) Είναι **αποτέλεσμα** μιας σημαντικής διαφοράς μεταξύ
- ✓ της σχολικής επίδοσης
 - ✓ της προσδιορισμένης γνωστικής αντίληψης
 - ✓ της νοητικής και χρονολογικής του ηλικίας,
 - ✓ καθώς και των δεξιοτήτων,
 - ✓ γνώσεων και
 - ✓ εμπειριών τις οποίες, συνολικά, κατέκτησε το παιδί στο στάδιο που κάθε φορά εξετάζεται.

Χαρακτηριστικά μαθησιακών δυσκολιών: (3 από 6)

Οι επιπτώσεις αυτής της διαφοράς αφορούν σε ένα ή περισσότερα από τα παρακάτω:

- δεκτική γλώσσα (άκουσμα, ανάγνωση),
- διαδικασία γλώσσας (σκέψη, εννοιολόγηση, αφομοίωση),
- γλώσσα έκφρασης (ομιλία, ορθογραφία, γραφή) μαθηματικούς υπολογισμούς

Χαρακτηριστικά μαθησιακών δυσκολιών:(4 από 6)

- γ) Μπορεί να
συσχετίζονται με μία ή
περισσότερες συνθήκες
που έχουν
προσδιορισθεί ως:
- ατομική αδυναμία,
 - εγκεφαλική βλάβη,
 - ελάχιστη εγκεφαλική
δυσλειτουργία,
 - εξελικτική αφασία,
 - ειδική γλωσσική
διαταραχή,
 - ελλειμματική προσοχή
και υπερκινητικότητα

Χαρακτηριστικά μαθησιακών δυσκολιών:(5 από 6)

γ) Μπορεί να συσχετίζονται με μία ή περισσότερες συνθήκες που έχουν προσδιορισθεί ως:

- ατομική αδυναμία,
- εγκεφαλική βλάβη,
- ελάχιστη εγκεφαλική δυσλειτουργία,
- εξελικτική αφασία,
- ειδική γλωσσική διαταραχή,
- ελλειμματική προσοχή και υπερκινητικότητα

Χαρακτηριστικά μαθησιακών δυσκολιών: (6 από 6)

δ) Τα παιδιά με ΕΜΔ εμφανίζουν μια εικόνα ελλιπούς κοινωνικοποίησης και χαμηλής αυτοεκτίμησης, με αποτέλεσμα να παρουσιάζουν μια **αστάθεια** όσον αφορά την ανάληψη πρωτοβουλιών, τη συνεργασία τους με την ομάδα, την επίδοσή τους σε διαφορετικές εργασίες, τον τρόπο και την ετοιμότητά τους να δίνουν απαντήσεις ή λύσεις σε προβλήματα

Τομείς δυσκολιών(1 από 2)

- Τα άτομα με μαθησιακές δυσκολίες παρουσιάζουν ποικίλα προβλήματα σε διάφορους τομείς, όπως:
 - αντίληψη (ακουστική, οπτική, απτική)
 - μνήμη (βραχυπρόθεσμη ή / και μακροπρόθεσμη)
 - προσοχή. Αδυναμία εστίασης προσοχής (διάσπαση) και γρήγορη κόπωση
 - σκέψη

Τομείς δυσκολιών(2 από 2)

- μη λεκτικοί (αναπτυξιακοί) μηχανισμοί κατάκτησης της σχέσης «εγώ-περιβάλλον»: δόμηση σωματικού σχήματος, χωροχρονικός προσανατολισμός, λογικομαθηματικές έννοιες
- αυτοεικόνα, διαπροσωπικές σχέσεις, κοινωνική προσαρμογή, ένταξη σε ομάδες

Μ.Δ. και νευροφυσιολογικοί παράγοντες (1 από 3)

- Χαρακτηρίζονται από:
 - ειδικά νευρολογικά ελλείμματα,
 - διαταραχές της δραστηριότητας στον εγκεφαλικό φλοιό, ίσως και κάποιες νευροανατομικές διαφορές.
- Η εγκεφαλική δυσλειτουργία αφορά στη διαδικασία αποθήκευσης στη μνήμη (κυρίως βραχυπρόθεσμη) των οπτικών λεκτικών ερεθισμάτων, ενώ έχουν αναφερθεί ελλιπής ημισφαιρική κυριαρχία και εξελικτική επιβράδυνση των λειτουργιών του εγκεφάλου και ιδιαίτερα της ωρίμανσης του αριστερού ημισφαιρίου.

Μ.Δ. και νευροφυσιολογικοί παράγοντες (2 από 3)

- Σε παιδιά με **νευρολογικά νοσήματα** (επιληψία: εστιακή και γενικευμένη, σύνδρομο ελλειμματικής προσοχής-υπερκινητικότητας, πυρετικούς σπασμούς, αναπτυξιακή ανωριμότητα), η εκδήλωση της δυσλεξίας είναι περισσότερο συχνή συγκριτικά με τα φυσιολογικά παιδιά.

Μ.Δ. και νευροφυσιολογικοί παράγοντες (3 από 3)

- Η ανάδειξη της έντονης συνοσηρότητας σε παιδιά με νευρολογικά νοσήματα και μαθησιακές δυσκολίες έχει ως συνέπεια την **αναγκαιότητα διεπιστημονικής προσέγγισης** του ρόλου και της λειτουργικότητας της φύσης των νευρολογικών νοσημάτων στις μαθησιακές δυσκολίες

Συμπερασματικά (1 από 2)

- Σήμερα, πολλές έρευνες επιβεβαιώνουν τη στενή σχέση των νευρολογικών παθήσεων με τις μαθησιακές δυσκολίες και ειδικότερα με την ειδική αναπτυξιακή δυσλεξία.

Συμπερασματικά (2 από 2)

- Αιτιοπαθογενετικά πάντως μελετάται ακόμη, εάν οι διαταραχές συμπεριφοράς, τα μαθησιακά ελλείμματα, η δυσλεξία και οι νευρολογικές παθήσεις (κυρίως η επιληψία) εκδηλώνονται ως αποτέλεσμα της ίδιας διαταραχής, ή το ένα έχει προκαλέσει το άλλο.

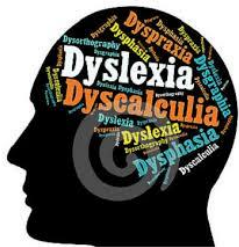
Μαθησιακές δυσκολίες και γενετικοί παράγοντες (1 από 2)

- Οι μαθησιακές δυσκολίες είναι γενετικά ετερογενείς, επηρεάζονται δηλαδή, από γονίδια που βρίσκονται σε ποικίλες διαφορετικές περιοχές των χρωμοσωμάτων.
- Ο τύπος κληρονομικότητας των μαθησιακών δυσκολιών παραμένει απροσδιόριστος στηριζόμενος σε υποθέσεις που περιλαμβάνουν ιδιοσυστασιακή κυριαρχία, υπολειπόμενη, πολυγονιδιακή και γενετική ετερογένεια.

Μαθησιακές δυσκολίες και γενετικοί παράγοντες (2 από 2)

- Σήμερα, γονιδιακές έρευνες (Stromswold, 2007) συνδέουν τις μαθησιακές δυσκολίες και, κυρίως, τη δυσλεξία με εννέα περιοχές: 1pG1-pG6, 2p12-p16, 3p12-p13, 6p21, 6q13-q16, 7q32, 11p15.5, 15q31-q23 and 11p13.2.

Συμπερασματικά

Οι βιολογικοί δείκτες μπορούν να χρησιμοποιηθούν προκειμένου να διαγνώσουν παιδιά με πιθανότητες εκδήλωσης αναγνωστικής δυσκολίας. Το γεγονός αυτό θα μπορούσε να διευκολύνει μια προσχολική παρέμβαση κατάλληλη για την αντιμετώπιση των αναγνωστικών αδυναμιών και ίσως, να συμβάλλει στη διάγνωση σε μεγαλύτερες ηλικίες.

Μαθησιακές δυσκολίες και ψυχικές διαταραχές (1 από 2)

- Τα ποσοστά των ψυχικών διαταραχών στις κατηγορίες παιδιών με αναπτυξιακές διαταραχές μάθησης κυμαίνονται σε μία κλίμακα από 10% έως 58%, ενώ στο γενικό πληθυσμό τα ψυχικά προβλήματα αγγίζουν ένα 18% σύμφωνα με κοινώς αποδεκτές εκτιμήσεις.

Μαθησιακές δυσκολίες και ψυχικές διαταραχές (2 από 2)

- Οι έρευνες σε παιδιά με τυπική εξέλιξη έδειξαν ότι η κατάθλιψη στη σχολική ηλικία συνδέεται και με διαταραχές συμπεριφοράς.
- Σε άλλες περιπτώσεις μπορεί επίσης να παρατηρηθούν παλινδρομικές συμπεριφορές ή και φάσεις ψυχικής αποδιοργάνωσης, χωρίς όμως να παρατηρούνται άλλα στοιχεία που να συνδέονται σε νοσολογικό επίπεδο με την κλασική κατάθλιψη.

Συννοσηρότητα (1 από 5)

- Παρουσιάζουν **αυξημένο κίνδυνο** εκδήλωσης
 - ✓ καταθλιπτικών τάσεων,
 - ✓ τάσεων κοινωνικής απομόνωσης,
 - ✓ διασπαστικών ή επιθετικών συμπεριφορών (προβλήματα συμπεριφοράς).

Συννοσηρότητα (2 από 5)

- Η συνύπαρξη ειδικών μαθησιακών δυσκολιών και συναισθηματικών /συμπεριφορικών διαταραχών αποτελεί τον κανόνα, παρά την εξαίρεση.

Συννοσηρότητα (3 από 5)

Στο ιστορικό εφήβων και ενηλίκων με **ψυχιατρικά προβλήματα** ανεδείχθησαν:

- ✓ αναπτυξιακή ανωριμότητα,
- ✓ δυσλεξία,
- ✓ κληρονομικότητα για δυσλεξία,
- ✓ υπερκινητικότητα,
- ✓ ελλειμματική προσοχή,
- ✓ επιβραδυμένη γνωστική διαδικασία

Συννοσηρότητα (4 από 5)

- Ως **συνοδά** **χαρακτηριστικά** αυτής της πρώιμης σύνθετης συμπεριφοράς καταγράφησαν:
 - ✓ κατάθλιψη,
 - ✓ χαμηλή αυτοεκτίμηση,
 - ✓ επιθετική συμπεριφορά,
 - ✓ αντικοινωνική συμπεριφορά,
 - ✓ φυγή από το σπίτι,
 - ✓ διακοπή του σχολείου,
 - ✓ άγχος, ψυχοσωματικά συμπτώματα,
 - ✓ ψυχωτικές ενδείξεις.

Συννοσηρότητα (5 από 5)

- Στο οικογενειακό τους περιβάλλον καταγράφησαν
 - ✓ ενδοοικογενειακή βία,
 - ✓ αλκοολισμός,
 - ✓ γονείς με μαθησιακές δυσκολίες
 - ✓ και αντικοινωνική συμπεριφορά,
 - ✓ άγχος και κατάθλιψη.

Παρέμβαση σε διαταραχές μάθησης και ψυχικές διαταραχές(1 από 5)

Οι παρεμβάσεις σε παιδιά με διαταραχές μάθησης και ψυχικές διαταραχές εφαρμόζονται σε:

- (α) ατομικό
- (β) οικογενειακό
- (γ) οικολογικό (κοινωνικό /σχολικό) επίπεδο, ενώ διαφοροποιούνται σε καθαρά ψυχολογικές και σε εκπαιδευτικές/ψυχοπαιδαγωγικές.

Παρέμβαση σε διαταραχές μάθησης και ψυχικές διαταραχές (2 από 5)

- Οι ατομικές παρεμβάσεις τροποποιούνται ανάλογα με: τις διαταραχές, το είδος των αναγκών, τη φύση των προβλημάτων, καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του παιδιού και της οικογένειας του και διακρίνονται σε:

Παρέμβαση σε διαταραχές μάθησης και ψυχικές διαταραχές (3 από 5)

- (α) συμπεριφορικές
- (β) γνωσιακές – συμπεριφορικές
- (γ) ψυχοδυναμικές
- (δ) υποστηρικτικού τύπου
- (ε) ψυχοπαιδαγωγικές
- (στ) ψυχόδραμα /δραματοθεραπεία

Παρέμβαση σε διαταραχές μάθησης και ψυχικές διαταραχές (4 από 5)

- (ζ) χρήση εναλλακτικών ψυχοπαιδαγωγικών μεθόδων (κοινωνικές ιστορίες, θεατρικό παίγνιδι, ιπποθεραπεία, κλπ.)
- (η) προγράμματα ανάπτυξης ψυχοκοινωνικών δεξιοτήτων και διαχείρισης αρνητικών συμπεριφορών και συναισθημάτων (άγχους, θυμού, αυτοελέγχου, κλπ.)
- (θ) ομαδική θεραπεία.

Παρέμβαση σε διαταραχές μάθησης και ψυχικές διαταραχές (5 από 5)

Ως πλέον αποδοτικά τείνουν να θεωρούνται τα πολυπαραγοντικά θεραπευτικά μοντέλα που συνδυάζουν τις εστιασμένες ατομικές με τις οικολογικές / συστημικές παρεμβάσεις.

Ο Σύλλογος Γονέων & Καθημένων του Δημοτικού Σχολείου Νεάπολης & **πυξίδα** ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΤΩΝ ΕΣΤΙΩΣΑΝΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΗΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

στην **Τρίτη 5 Μαΐου 2015,**
ώρα **5:30 μ.μ. - 8:30 μ.μ.**
στο χώρο θεάτρου «ΣΠΙΣ»,

εκδήλωση για γονείς με θέμα:
“Όμοιος και διαφορετικός, αλλότριος και οικίος: Η επιθετική συμπεριφορά των παιδιών και ο ρόλος των ενηλίκων στο σχολείο και την οικογένεια”

το πρόγραμμα της εκδήλωσης περιλαμβάνει εισαγωγή και ένα βιωματικό εργαστήριο

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

Βιβλιογραφία ενότητας

- Καράντζης, Ι. (2001). *Τα προβλήματα μνήμης των παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες*. Εκδόσεις: Τυπωθήτω.
- Λιβανίου, Ε. (2004). *Μαθησιακές δυσκολίες και προβλήματα συμπεριφοράς*. Εκδόσεις Κέδρος.
- Παπαδάτος, Γ. (2010). *Ψυχικές διαταραχές και μαθησιακές δυσκολίες παιδιών και εφήβων*. Αθήνα: Gutenberg-Gutenberg - Γιώργος & Κώστας Δαρδανός
- Σακκάς, Β. (2002). *Μαθησιακές δυσκολίες και οικογένεια*. Εκδόσεις: Ατραπός
- Τζουριάδου, Μ. (2001). *Πρώιμη παρέμβαση*. Εκδόσεις: Προμηθεύς
- Τρίγκα-Μέρτικα, Ε. (2010). *Μαθησιακές δυσκολίες*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Τοματις Α. (2009). *Μαθησιακές δυσκολίες*. Εκδότης: ΡΕΩ.
- Φλωράτου Μ.Μ. (2009). *Μαθησιακές δυσκολίες και όχι τεμπελιά*. Εκδότης: Οδυσσεάς

Γενική Βιβλιογραφία (1 από 5)

Βάμβουκας, Μ. (1994). *Αξιολόγηση Αναγνωστικών Δεξιοτήτων*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Ζακοπούλου, Β. (2003). *Τεστ Πρώιμης Ανίχνευσης Δυσλεξίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Γέρος, Θ. (1991). *Σχολική αποτυχία*. Αθήνα: Βιβλιογονία.

Καραπέτσας, Α. (1991). *Η Δυσλεξία στο παιδί*. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.

Καραπέτσας, Α. (1996). *Νευροψυχολογία του παιδιού*. Αθήνα: Σμυρνιωτάκης.

Καρπαθίου, Χ. (1994). *Δυσλεξία*. Αθήνα: Έλλην.

Κατή, Δ. (2000). *Γλώσσα και Επικοινωνία στο Παιδί*. Αθήνα: Οδυσσεάς.

Μαρκοβίτης, Μ. & Τζουριάδου, Μ. (1991). *Μαθησιακές δυσκολίες*. Αθήνα: Γρηγόρη.

Γενική Βιβλιογραφία (2 από 5)

Μάρκου, Σ. (1993). *Δυσλεξία. Αριστεροχειρία, Κινητική αδεξιότητα, Υπερκινητικότητα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Παντελιάδου, Σ. (2000). *Μαθησιακές Δυσκολίες και Εκπαιδευτική Πράξη. Τι και Γιατί*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Πήτα, Ρ. (1998). *Ψυχολογία της Γλώσσας. Μια εισαγωγική προσέγγιση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Πόρποδας, Κ. (1981). *Δυσλεξία: η ειδική διαταραχή στη μάθηση του γραπτού λόγου (ψυχολογική θεώρηση)*. Αθήνα: Εκπαιδευτήρια Μορφωτική.

Πόρποδας, Κ. (1984)., *Εισαγωγή στην ψυχολογία της Γλώσσας. Η μάθηση της γλώσσας*. Αθήνα.

Στασινός, Δ. (1999). *Δυσλεξία και σχολείο. Η εμπειρία ενός αιώνα*. Αθήνα: Gutenberg.

Σταύρου, Λ. (1990). *Ψυχοπαιδαγωγική Αποκλινόντων. Νηπίων – Παιδιών – Εφήβων. Ψυχοκοινωνιολογική και παιδαγωγική προσέγγιση*. Αθήνα: Άνθρωπος.

Γενική Βιβλιογραφία (3 από 5)

Συλλογικό έργο (2008). *ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ*. Επιστημονική Επιμέλεια: ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ Δ.
ΜΟΤΙΒΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Συλλογικό έργο (2010). *Αναπτυξιακές γλωσσικές διαταραχές*. Εκδόσεις Επίκεντρο Α.Ε.

Συλλογικό έργο (2013). *Κατανοώντας τις αναπτυξιακές γλωσσικές διαταραχές : Από τη θεωρία στην πράξη*.
Αθήνα : Gutenberg - Γιώργος & Κώστας Δαρδανός.

Συλλογικό έργο (2010). *Εκπαίδευση παιδιών με ειδικές ανάγκες. Μια πολυπρισματική προσέγγιση*. Αθήνα:
Εκδότης: Πεδίο

Συλλογικό έργο (2006). *Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, δυσλεξία*. Αθήνα: Εκδότης: Ελληνικά Γράμματα

Συλλογικό έργο. (2011). *Δυσκολίες μάθησης. Αναπτυξιακές εκπαιδευτικές και κλινικές προσεγγίσεις*. Αθήνα:
Εκδότης: Πεδίο

Βιβλιογραφία (4 από 5)

Τάφα, Ε. (1995). *Τεστ Ανίχνευσης της Αναγνωστικής Ικανότητας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Aimard, P. (1990). *Οι Διαταραχές του λόγου στο παιδί*, (μτφρ. Ράλλης, Ρ.) Αθήνα: Χατζηνικολής.

Kekenbosch, C. (1996). *Μνήμη και Γλώσσα. Οι διαδικασίες κατάκτησης και επεξεργασίας των γλωσσικών πληροφοριών στη μνήμη* (μτφρ. Παπαδόπουλος Δ.). Αθήνα: Σαββάλας.

Βιβλιογραφία ξενόγλωσση (5 από 5)

- Beitchman, J.H. & Brownlie, E.B. (2014). *Language disorders in children and adolescents*. Boston, MA : London : Hogrefe & Huber
- Kamhi, A., Masterson, J., & Apel, K. (2007). *Clinical Decision Making in Developmental Language Disorders (Communication and Language Intervention)*. Baltimore: P. Brooks.
- Paul, R., & Norbury, C. (2011). *Language Disorders from Infancy through Adolescence: Listening, Speaking, Reading, Writing, and Communicating*. 4th eds., Mosby, Missouri :Elsevier.
- Simms, M.D., & Schum, R.L. (2011). Language development and communication disorders. In: Kliegman R.M., Behrman, R.E., Jenson, H.B., & Stanton, B.F., eds. *Nelson Textbook of Pediatrics*. 19th ed. Philadelphia, PA: Elsevier Saunders, chap 32.
- Shipley, K., G., & McAfee, J., & G. (2008). *Assessment in Speech-Language Pathology: A Resource Manual Spiral-bound*. Delmar Cengage Learning. Clifton Park, USA.

Χρήσιμες ιστοσελίδες

<http://www.selle.gr/>

<http://www.logopedists.gr/logopedists/>

<http://www.logotherapia.gr/>

<http://www.asha.org/public/speech/disorders/ChildSandL.htm>

<http://www.nidcd.nih.gov/health/voice/pages/specific-language-impairment.aspx>

<http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/3613/1059.pdf>

kday-v.thess.sch.gr/wp-content/uploads/ny2.doc

http://dipe.mes.sch.gr/index_htm_files/praktika_imeridas_eid_agogis_2013.pdf

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Τεχνολογικό Ίδρυμα Ηπείρου. <Ζακοπούλου Βικτωρία>.

<Μαθησιακές Δυσκολίες: διγλωσσία και πολυγλωσσικό περιβάλλον>.

Έκδοση: 1.0 <Ιωάννινα>, 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<http://eclass.teiep.gr/courses/LOGO101/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές [1] ή μεταγενέστερη. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, Διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.el>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: <Τσάνταλη Ελένη>
<Ιωάννινα>, 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη Δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

